

ROZWALONY (20) *part praet pass pf*

rozwalony (16), **rozwalon** (4).

Pierwsze o oraz a jasne; w formach złożonych -on-; forma niezłożona z tekstu nieoznaczającego ó.

sg m N rozwal(o)n (4), rozwalony (3); ~ (praed) -(o)n (4), -ony (2); -ony RejAp; -(o)n : -ony WujNT (4:1). ◇ G rozwalon(e)go (2). ◇ A rozwalony (1). ◇ I rozwalonym (1). ◇ f N rozwalonã (2). ◇ n N rozwalon(e) (3). ◇ G rozwalon(e)go (1). ◇ pl N subst rozwalon(e) (1). ◇ G rozwalonych (1). ◇ L rozwalonych (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: rozwalony kim (1).

Sł stp s.v. rozwalić, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII(XVIII) – XVIII w. s.v. rozwalić.

1. *Zniszczony; o budowlach: zburzony, zrujnowany; demolitus Vulg; destructus, diruptus PolAnt; dirutus Mącz (19) : Gdy thedy wftáli ráno miefzczanie/ vyzreli rozwałony ołtarz Báálow BibRadz Iudic 6/28, Ier 52/7; eruderare solum seu aream Siedlisko wyrumować/ wywieść y wychędożyć precz z rozwałonego muru. Mącz 360a, 361d [2 r.]; Niezoftanie kámień ná kámieniu/ kteryby nie był rozwałon [qui non dissolvatur] BudNT Mar 13/2; Tá moc požárłá żywé/ Troia trupem leży/ Rum w kupách łtoi/ gwałtem rozwałonych wieży. GórnTroas 8, 70; WujNT Matth 14/2, Mar 13/2, Luc 21/6.*

rozwalony czym (1): To fą Adamantinae Turres, o ktrych Poetae fabulantur, kthore żadnymi síłami/ żadnym Iowifzowym piorunem rozwałone być nie mogą. Phil B3.

W charakterystycznych połączeniach: rozwalone(-y, -a) domowstwo (2), miasto (2), mur, ołtarz, wieża (turris) (3).

Wyrażenie: »rozwalone budowanie« = ruinoso Vulg (1): vetus rudus, Rum/ to yeft/ ftára materia ták kámienna yáko cegielna z rozwałonego budowánia/ łtáry mur. Mącz 359d; [Leop 1577 Ez 36/33 (Linde s.v. rozwalić)].

Przen (6) : Miálto rozwałone (á) bez muru (ieft) każdy/ ktego duch niema pohámowania. BudBib Prov 25/27; Drugi bład iego [księdza kanonika] w tym ieft/ iż chcąc nápráwić (iáko on rozumie) rząd rozwałonego domv Bożego/ vćieka fię do śrzodkow niełufznych/ áni od Chriftułá Páná/ y Apoštołow iego záleconych. NiemObr 8.

rozwalony czym (1): A też ieft on grunt á on kámień węgielny/ ná ktrym ieft ten prawdziwy Kościoł iego fundowány/ [...] ále nie ten ktry ieft z nieprawdy á z wymyłłow ludzkich zlepiony/ z opoki á s piáku/ ktry ledá wíátre m zákołyfány y rozwałony być może. RejAp 67v.

W przeciwstawieniach: »rozwalony ... budować, zbudowany« (2): Acześ ieft Pánu miła [córko syjońska]/ świátuś ieft niewdzięczna/ wízákźeć fię iuz przybliżáią/ ktrzy cię budować máią/ boć Pan wie iákoś rozwałona ArtKanc K11; WujNT Ioann 2 arg.

W porównaniu (1): A rozwałona będziefz [Jerozolimo] im [Babilonem] iáko źdźbło á oni tobie iáko ogień: y požrá cie y miáltá twoie Leop 4.Esdr 15/61.

2. *[Rozdzielony, podzielony na kawałki, rozkruszony: Ten fyr ieft zgniły/ robaczyły rozwałony. wűrmig von ander gerieffen. Wokabul 1539 T3.]*

3. *W wyrażeniu: »rozwalony brzuch« = określenie lenistwa lub obżarstwa (1) :*

Zwrot: »siedzieć z rozwalonym brzuchem« = siedzieć w pozycji półleżącej, eksponując brzuch (1):
Pożrzy/ á on pan siedzi z rozwałonym brzuchem *RejWiz* 167.

Synonimy: 1. poborzony, rozbity; 2. pokruszony.

Cf **ROZWALIĆ, ROZWALIĆ SIĘ**

RS, ALKa